

Zoanthus in het zeeaquarium

Zoanthen zijn kleine zachte koralen die in een breed scala aan kleuren en patronen voorkomen. Ze zijn makkelijk te verzorgen en erg sterk. De meeste kunnen snel groeien en maken een leuke toevoeging voor het zeeaquarium.

We zullen een kijkje nemen naar wat basis informatie, de soorten die je in de handel ziet, het verschil tussen de soorten en hoe ze te verzorgen.

Benaming

Om te beginnen kijken we naar de vaak verwarrende benamingen. Alle types zoanthus zijn lid van de biologische Orde Zoanthidea, welke een deel is van de Subclas Hexacorallia. Deze twee namen zeggen je misschien niet veel, maar ze geven iets vreemds van zoanthus aan, als je weet wie hun verwanten zijn. Omdat ze hexacorallia zijn, betekent dat zoanthus veel meer verwant is aan steenkoraal dan aan lederkoralen, welke tot een geheel andere groep behoren, namelijk de Subclas Octocorallia. Dus in feite zijn

Zoanthus lijken vaak op een kleine zeeanemonen, maar ze zijn geen anemonen.

de zoanthus geen lederkoralen, maar ze lijken er sterk op, waardoor de naam blijft hangen.

Dan is er nog de veel gebruikte naam "koloniale anemoon", die voor alle soorten gebruikt wordt. Ja, ze lijken vaak op een kleine zeeanemoon, maar ze zijn geen anemonen. Anemonen zijn wel hexacorallia, maar ze behoren tot de Orde Actiniaria, niet Zoanthidea. Maar alweer, goed of fout, de naam blijft hangen.

De algemene naam "XXX poliep" is ook vreemd, omdat de term "poliep" voor zowel leder- als steenkoralen gebruikt kan worden. We noemen een solitair koraal een poliep, terwijl een koloniaal koraal is opgebouwd met meerdere poliepen. Het is dus vreemd dat de namen "button poliepen" en "Balipoliepen" al tijden worden gebruikt voor vele variëteiten van zoanthus. Maar er zijn vele gebruikelijke namen die niet echt logisch zijn, dus ook dit is niet verrassend. Onthoud echter dat wanneer je iets leest over koralen, en de term "poliep" komt voorbij, dat het niet persé over een zoanthus gaat.

Zoanthus zijn veel meer verwant aan steenkoralen dan aan lederkoralen.

Als laatste, de Orde Zoanthidea bevat verschillende genera, één ervan is Zoanthus. De leden van dit genus worden dus correct zoanthus genoemd, wat soms weer tot verwarring leidt. Alle leden van de Orde Zoanthidea kunnen zoanthus genoemd worden, maar ook alle leden van een sub-groep van deze orde. Dit kan je doen twifelen waar iemand het over heeft; een type zoanthus of een specifiek type zoanthus. De enige manier om dit duidelijk te hebben, is door de context, tenzij je het ziet in hoofdletters, schuin gedrukt of onderlijnd, wat altijd een indicatie is dat het gaat om een genus.

Maar genoeg daarover. Verder met de rest.

Alles bij elkaar zijn er vele genera, maar we blijven nu bij de vier meest aangeboden in de handel, welke zijn:

Zoanthus, Parazoanthus, Palythoa en Protopalythoa.

De meest gebruikte namen daarvoor zijn respectievelijk Zeematten, Balipoliepen en Buttonpoliepen. Zoals je ziet delen Palythoa en Protopalythoa dezelfde naam.

Genus Zoanthus: zeematten

Zeematten bestaan uit kolonies van relatief kleine poliepen van 1 centimeter of kleiner in diameter. Ze zijn vaak erg kort en dicht op elkaar. Ze vormen grote kolonies, groeiend als matten over de stenen. Ze zijn allemaal verbonden met een mat, welke bestaat uit levend weefsel.

Elke poliep in een kolonie heeft vele stompe tentakels en een bijna niet aanwezige mond. Ze variëren in kleur van bruin, geel, blauw of grijs met lichter gekleurde centums, het hart. Soms zijn er poliepen die fel rood of oranje zijn, of met meerdere kleuren door elkaar, waardoor ze een zeer mooie toevoeging aan het aquarium zijn. Ze groeien bijna overal op en kunnen zelfs over hele koralen groeien.

In het aquarium zijn de zoanthus afhankelijk van goede verlichting en hebben een hoge intensiteit nodig om te kunnen leven. Ze kunnen het beste op een plek geplaatst worden met veel tot matige stroming, welke er voor zorgt dat er geen vuil en detritus tussen de poliepen blijft liggen. Hou wel in gedachte dat deze kleine jongens over andere koralen kunnen groeien. Als een kolonie groeit, kan het in contact komen met een koraal en gewoon door blijven groeien. Dit kan weinig gevaar als ze om de basis van het koraal groeien, maar ze kunnen er ook overheen groeien en het koraal doden. Ze kunnen echter zelf ook slachtoffer worden van meer agressieve koralen, die geen problemen hebben met het verdedigen van hun ruimte.

Zoanthus neemt geen voeding aan die we in het aquarium doseren, maar kunnen voordeel hebben van klein soortig plankton-achtig voedsel of een diep zandbed dat natuurlijke voedingsstoffen levert. Echter heb ik kolonies zien woekeren door aquaria waar geen voeding gegeven werd, als er maar genoeg licht is.

Genus : Balipoliepen

Er is meer dan een soort Parazoanthus, maar de enige die je tegen zal komen in de winkels, is de momenteel onbenoemde soort Parazoanthus gracilis, beter bekend als Balipoliep. Voor welke reden ook, er is besloten dat de naam

Balipoliepen hebben een langer lichaam met veel langere tentakels, die ook echt gebruikt worden om eten te vangen

'gracilis' niet correct was, maar er is nog geen nieuwe naam voor gekomen.

Dit is een solitaire zoanthus, die echter wel vaak kolonies vormt. Hiermee bedoel ik dat de individuele poliep niet altijd bevestigd blijft aan de mat, zoals de echte zoanthus. Maar ze leven wel in groepen bij elkaar. Vaak zijn ze alleen verbonden door dunne stroken vlees, stolons genaamd, of in kleine groepjes met hun basis tegen elkaar aan.

Balipoliepen hebben een langer lichaam met veel langere tentakels, die ook echt gebruikt worden om eten te vangen. Hoewel de poliepen langer zijn dan zoanthus, zijn ze vaak kleiner in diameter, vaak niet meer dan een halve centimeter. Ze leven vaak op harde oppervlakten, maar worden ook wel eens gevonden op sponzen. Balipoliepen zijn altijd geel of geelachtig van kleur.

Balipoliepen kunnen een breder spectrum van licht verdragen dan de zoanthus, maar feller is beter. Ze hebben ook een zachter lichaam en behoeven daardoor minder stroming tot zelfs zeer lage stroming. Ze nemen gretig vlezig voer aan zoals artemia. Ook plankton of een diep zandbed wordt gewaardeerd. Maar ook deze soort heb ik zien groeien in aquaria waar ze niet gevoerd werden.

Net zoals de zoanthus, moet je goed nadenken bij de plaatsing van deze poliepen. Ze kunnen weelderig groeien

en hiermee andere koralen overgroeien. Echter zijn ze ook gevoelig voor sterk netelende koralen.

Al met al kunnen Balipoliepen heel erg sterk zijn. Hoewel er andere Parazoanthus zijn die in symbiose leven met andere organismen, zoals sponzen. Helaas sterven deze zoanthus wanneer de spons sterft. Met andere woorden, als je deze soort ooit tegenkomt en je denkt iets speciaals te hebben, en de spons sterft (wat vaak zal gebeuren) dan sterven de poliepen er snel achter aan. Het is dus beter om je te houden bij de niet zo veeleisende soorten. Er zijn ook enkele Parazoanthus die azoöxanthellaat zijn, wat betekent dat ze niet van licht kunnen leven. Deze hebben continue voer nodig, wat ze minder makkelijk maakt. Deze soorten zijn echter zeldzaam in de aquariumhobby.

Genus Palythoa: Button poliepen

Van de vier soorten zoanthus die we bespreken, is de Palythoa de minst vaak geziene zoanthus. Toch is het heel waarschijnlijk dat je deze soort ooit ergens tegenkomt.

De leden van dit genus kan je identificeren aan een dikke, overgroeïende klomp coenenchyme, waar de poliepen diep in zitten. Niet veel van de poliep steekt uit de basis, welke goed zichtbaar is. Ze nemen ook zand en schelpjes op in de coenenchyme. In tegenstelling tot de Zoanthus, waar de poliepen de coenenchyme bedekken en waar geen zand in zit.

De kleuren zijn niet zo fel als die van Zoanthus, de meeste zijn bruin, rood of creme. Hun tentakels zijn meer een rij knobbeltjes rond hun centrum. Palythoa neemt vlezig voer aan, terwijl Zoanthus dit niet doet.

Ondanks de verschillen, hebben ze ook voordeel bij het gebruik van plankton of een diep zandbed, en hebben ze dezelfde verzorging nodig als Zoanthus. Ze hebben veel licht nodig en matig tot veel stroming.

Ze zijn bekend om hun vermogen andere koralen te overgroeien. Wees dus bedachtzaam waar je dit soort plaatst.

Genus Protopalpythoa: Button poliepen

Leden van het genus Protopalpythoa worden ook button poliepen genoemd, maar ze zien er heel anders uit. Net als bij het verschil met Zoanthus en Parazoanthus, vormt ook Palythoa een dikke overgroeïende coenenchyme basis, maar Protopalpythoa doet dit niet. De poliepen kunnen soms verbonden zijn door een smalle basis (waar soms zand of vuil in zit), of door een dun strookje vlees. Soms zijn het individuele poliepen.

Protopalpythoa heeft ook langere tentakels dan Palythoa,

De biomassa waar de poliepen van deze lagere dieren opgroeien heet "Coenenchyme"

de tentakels kunnen ook vaak waargenomen worden wanneer ze een op en neer gaande beweging beschrijven. Ze zijn vrij dun en lopen uit in een punt. Protopalpythoa is groter (gedeeltelijk omdat er geen coenenchyme is) en zijn meestal tussen de 1 en 2,5 centimeter in diameter. Maar er zijn er bij die groter zijn, tot wel 5 centimeter. De meest voorkomende kleuren zijn bruin en rood, vaak met vlekken, stippen of strepen, of groen, creme of wit, wat ze toch aantrekkelijk kan maken.

Ze hebben minder stroming nodig dan de Palythoa, matig tot weinig. Verder is alles het zelfde. Veel licht, en vlezig voer, hoewel plankton en een diep zandbed ook helpen.

Als laatste: Wees voorzichtig!

Zoanthus zijn dus allemaal sterk en makkelijk te verzorgen, maar er is nog een ding dat verteld moet worden. Vele soorten zijn erg giftig.

Er zijn verschillende types veel voorkomende zoanthus, inclusief palythoa, die een dodelijk gif kunnen produceren (toepasselijk genoemd palytoxine). Het komt voor in de slijm laag waar ze zich mee bedekken. Als je genoeg in een open wond, je oog of mond krijgt, kan het je zelfs doden. Vele aquariumhouders hebben gevallen gemeld van gevoelloosheid, ziekte en hallucinaties, maar het spul is sterk zat om te doden.

Ze pakken met een open hand, is absoluut af te raden. Maar wanneer je een kolonie aanraakt, krijg je altijd wat slijm op je vingers. Het is zeer belangrijk dat je dan niet in je ogen wrijft, je vingers in je mond doet of zelfs in je neus peutert totdat je je handen grondig hebt gewassen. Behandel deze poliepen met respect en gebruik handschoenen. Velen hebben met zoanthus gewerkt zonder handschoenen voor vele jaren en hebben nog nooit wat meegemaakt, maar het kan fout gaan, en dan gaat het goed fout. Draag dus handschoenen!